

8. Quanciu jinrong shichang chixu dongdang huojian tuidong wangluo she jiao fazhan. Chinanews. URL : <http://www.chinanews.com/it/kong/news/2008/11-29/1467489.shtml>.

Ключові слова: «м'яка сила», Китай, публічна дипломатія, цифрова дипломатія, політичний імідж Китаю.

Key words: «soft power», China, public diplomacy, digital diplomacy, China's political image.

МИЛОСЕРДНА ІРИНА МИХАЙЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук, доцент*

МІНЛИВИЙ СВІТОВИЙ ПОРЯДОК: НОВА РЕАЛЬНІСТЬ

В сучасних умовах суспільство є свідком переформатування системи міжнародних відносин та світового порядку взагалі, що спостерігається певною мірою у послабленні глобалізаційного фактору в них.

Для аналізу сучасних тенденцій змін у світовому співтоваристві доцільно визначити сутність поняття «світовий порядок», але однозначного визначення та розуміння якого й до сьогодні не існує. Більшою мірою це обумовлено його багатогранністю та наявністю спроб науковців різних напрямків, різних історичних періодів його дослідити. Так перші спроби розуміння світового порядку здійснювали Фукідід, Н. Макіавеллі, Дж. Локк, І. Кант, Г. Гегель та інші. А перші приклади формування світового порядку, ми можемо спостерігати при дослідженні Стародавнього світу, так ще у II–I тисячоліттях до н.е. у зіткненнях Старо-Вавилонського та Староасірійського царства, Новим королівством Єгипту та Хеттською імперією, Новою Вавилонською та Неоасірійською імперіями. З того часу світ пережив велику кількість трансформацій, але саме тоді були започатковані перші спроби розроблення певних ідей, принципів, тенденцій, які в майбутньому будуть відігравати значну роль. Так, наприклад, для світового порядку, який був сформований після Другої світової війни однією із складових був фактор ідеологізованості. Проте вперше формування ідеологічного фактору у розбудові світового порядку можна спостерігати ще у періоди греко-персидських війн (Європи та Азії), у Середньовіччі (Християнство та Іслам), а в сучасний період це протистояння зустрічається в поглядах С. Гантингтона.

Вперше впровадження правового принципу в системі міжнародних відносин та світового порядку було із прийняття Вестфальського мирного договору (1648), який фактично впровадив два принципи зовнішньої політики: підтримка міжнародного «балансу сил» та пріоритет національного інтересу над іншими. І в такому разі можна погодитися

із Дж. Айкенберрі, що ключовою ознакою світового порядку вважається наявність загальновизнаних правил та принципів, якими суб'єкти міжнародних відносин керуються у відносинах один з одним.

Принципово новий вимір отримав світовий порядок після Другої світової війни: по-перше, формування військового ядра балансу сил – ядерне врівноваження та стримування двох військових блоків (НАТО та ОВД), а по-друге, ідеологічна складова світового порядку. Разом з тим, в цей період до первинної функції світового порядку, яка полягала у забезпеченні безпеки суверенної держави, посилення отримують й такі цінності, як: верховенство права, свобода, соціально-економічне благополуччя. Таким чином, можна спостерігати зростання амбіцій світового порядку, яке отримало своє відображення й у проголошених фундаментальних цінностях міжнародних відносин XXI століття в «Декларації тисячоліття Організації Об'єднаних Націй» у 2000 році, а саме: свобода, рівність, солідарність, терпимість, повага до природи, загальний обов'язок.

Можна погодитися з Г. Кіссінджером, який зазначає, що сучасний світ знаходиться у хаосі та фундаментальні потрясіння відбуваються одночасно в багатьох частинах світу, більшість з яких керуються різними принципами. Фактично Г. Кіссінджер говорить про існування двох проблем: по-перше, як зменшити регіональний хаос; по-друге, як створити узгоджений світовий порядок на основі узгоджених принципів, які необхідні для функціонування всієї системи. Практично всі дійові особи на Близькому Сході, в Китаї, Росії і певною мірою в Європі стикаються з серйозними стратегічними рішеннями. Крім цього він підкреслює, що «міжнародний порядок є стабільним, коли бажання або необхідність коригування можуть бути задоволені без повалення самої системи. Порядок має тенденцію до хаосу, коли його ключові проблеми для його системи: потім він еволюціонує з конкуруючими версіями рівноваги. Вибір майже ніколи не виникає таким ясным чином; зазвичай це баланс між безпекою та правами людини» [1]. Г. Кіссінджер наголошує про існування еволюційної стабільності, яка полягає у розробленні такої системи, в якій зміни можуть бути уточнені без створення хаосу.

І сьогодні перед світовим співтовариством стає завдання в усвідомленні змін, які відбуваються в світовому порядку та своєчасному реагуванні на них, удосконаленню або виробленню нових загальновизнаних правил та принципів взаємодії суб'єктів міжнародних відносин.

Можна також погодитися й з поглядами Дж. Найя та Дж. Донахью, що модель державної міжнародної системи, яка існувала в недалекому минулому не відображає нової реальності децентралізованого, різноманітного та мережевого світу. В сучасних умовах уряди мають розробляти нові методи координації своєї політики в межах децентралізованих транснаціональних формувань.

Нова реальність демонструє нам такі ознаки змін у світовому порядку: послаблення ролі та ефективності певних міжнародних інститутів, зокрема Організації Об'єднаних Націй, про необхідність

реформування якої мова йде упродовж останніх десятиліть для можливості відповідати новим викликам; зменшення ролі військової сили, як основного фактору, оскільки кібервійни та інформаційні технології змінюють роль військової могутності; регіоналізм та регіоналізація, які не тільки змінюють геополітичну та економічну структуру світу, але впливають на економічні та політичні стратегії розвитку держав; деіндустріалізація, яка, дозволила Китаю збільшити своє виробництво та стати фактично «світовою фабрикою»; послаблення ліберального світового порядку із домінування США або, як відзначають Р. Мугга та І. Тиберг'ян «глобальний ліберальний порядок знаходиться в просунутому стані краху» [4].

Оскільки оцінка еволюції майбутніх тенденцій, як зазначав Г. Кіссінджер, завжди є частиною стратегічного відображення даного моменту, тому сьогодніні мають бути здійсненні кроки, які відповідають попиту: підвищення ролі міжнародних механізмів співробітництва, та перш за все на регіональному рівні; розуміння домінування економічної влади над військовою; технологічна складність, яка полягає у тому, цифрові технології стають провідною силою зростання, розвитку та об'єднань, співробітництва. На думку М. О'Саллівана серед провідних гравців в новому світовому порядку «Європейський Союз, США, Китай та потенційно Індія є полюсами, але Японія та Росія не кваліфікуються як окремі полюси. Росія, наприклад, добре оцінює деякі аспекти багатополярності (наприклад, у військовому відношенні), але в своєму нинішньому стані вона ніколи не може стати справжнім полюсом у тому сенсі, що використовується тут» [3].

Отже, новий світовий порядок буде відрізнятися складністю, певною мірою нестабільністю, але він може прагнути до поєднання основних конкуруючих інтересів й, тим самим, перетворитися з конфронтації в співробітництво.

Список використаних джерел:

1. Goldberg Jeffrey World chaos and world order: conversation with Henry Kissinger. The Atlantic. 2016. 10 November URL : <https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/11/kissinger-order-and-chaos/506876/#7>
2. Inkenberry G. J. (2001) After Victory: Institutions, Strategic Restraint, and the Rebuilding of Order after Major Wars. New Jersey: Princeton University Press. URL : <http://catdir.loc.gov/catdir/samples/prin031/00034681.pdf>
3. K.N.C. Globalisation is dead and we need to invent a new world order. The Economist. 2019. Jun 28th. URL : <https://www.economist.com/open-future/2019/06/28/globalisation-is-dead-and-we-need-to-invent-a-new-world-order>
4. Muggah Robert, Tiberghien Yves 5 facts you need to understand the new global order World economic forum. 2008. URL : <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/five-facts-you-need-to-understand-the-new-global-order>
5. Nye Joseph S. Jr., Donahue John D. (2000) Governance in a globalizing world. Washington: Brookings Institution Press <https://handoutset.com/wp-content/>

uploads/2022/05/Governance-in-a-Globalizing-World-Joseph-S.-Nye-John-D.-Donahue.pdf

6. United Nations Millennium Declaration. General Assembly resolution 55/2. 08 September 2000. URL : <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/united-nations-millennium-declaration>

Ключові слова: світовий порядок, система міжнародних відносин, національний інтерес, баланс сил, регіональне співробітництво.

Key words: world order, system of international relations, national interest, balance of power, regional cooperation.

СУШКО АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат історичних наук, доцент*

КАРЕТНА ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри соціології, кандидат політичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМА КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

В силу історичних обставин процес формування політичної культури української нації довгий час проходив в умовах бездержавності та розподілу її частин між державами та цивілізаціями. Тому саме існування політичної нації було під загрозою, а відсутність цілісного бачення національних інтересів породжувало феномен суспільного розмежування. В цілому роз'єднуючи факторів в соціокультурному просторі України існує не менше, ніж об'єднуючих. Оскільки наша держава є полікультурною, то проблема формування загальнонаціональної єдності, особливо в перехідний період в умовах боротьби за самозбереження потребує уважного дослідження. Окремі аспекти цієї проблеми розкриті в працях О. Андрушук, А. Колодія, І. Кураса, П. Кононенко та інших.

Більшість дослідників концентрують увагу на чинниках, які роз'єднують українську спільноту і серед об'єктивних причин виділяють, як правило, регіональний поділ та культурно – історичну спадщину, а до суб'єктивних – невміння, а то не зацікавленість частиною правлячої верхівки України в досягнутості національної інтегрованості. Процес консолідації нашого суспільства, на їх думку, має відбуватися крізь призму толерантності, патріотизму і взаємоповаги. Проте події останніх років вимагають розглядати багатоманітність феноменів політичної культури, в контексті аналізу її консолідуючого потенціалу з урахуванням особливостей історичного шляху.